ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ / СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

УДК 364.4-055.5:364.65
DOI https://doi.org/10.12958/3083-6514-2026-3-143-151

Краснова Наталія Павлівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
м. Лубни, Україна.
krasnova.natulya@gmail.com
https://orcid.org/0000-0002-5308-3909

«МЕРЕЖА СОЦІАЛЬНИХ КОНТАКТІВ» ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ВИПУСКНИКАМ ІНТЕРНАТНОГО ЗАКЛАДУ

Постановка проблеми. Важливою ознакою демократичного розвитку держави є створення умов для повноцінної реалізації конституційних прав і свобод усіх громадян, зокрема осіб, які належать до соціально вразливих категорій населення. Особливе місце серед них посідають випускники інтернатних закладів, адже рівень їхньої готовності до самостійного життя, успішність соціальної адаптації та інтеграції у суспільство безпосередньо впливають не лише на їхнє особистісне становлення, а й на соціальну стабільність та подальший розвиток української держави.

Завершення перебування в інтернатному закладі нерідко стає для молодої людини складним життєвим етапом, що супроводжується втратою звичного соціального середовища, послабленням або повним розривом раніше сформованих соціальних зв'язків, відсутністю підтримувального оточення, а також численними труднощами під час розв'язання житлових, освітніх, професійних, економічних і побутових проблем. За сучасних умов воєнної агресії, масштабних соціальних трансформацій і тривалої кризової ситуації, особливо гостро виявляються недоліки діяльності існуючих організаційних структур, відповідальних за супровід дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, після завершення їхнього перебування в закладах інституційного догляду. Недостатня ефективність таких механізмів актуалізує потребу у впровадженні сучасних соціальних технологій, здатних забезпечити результативне проходження процесів соціалізації, соціальної адаптації та інтеграції випускників закладів опіки у нове соціальне середовище (Матюшко, 2017). У цьому контексті особливої значущості набуває формування, відновлення та розвиток мережі соціальних контактів як одного з дієвих інструментів соціально-психологічної підтримки. Її використання сприяє зміцненню соціальної компетентності молодої людини, розвитку навичок самостійного життя, розширенню доступу до ресурсів громади, попередженню соціальної ізоляції та мінімізації ризиків виникнення або поглиблення кризових життєвих ситуацій.

Мережа соціальних контактів, або соціальний нетворкінг, розглядається як технологія підтримки випускників інтернатних закладів, що передбачає цілеспрямоване відновлення, зміцнення та розширення взаємозв'язків із членами родини, друзями, фахівцями соціальної сфери, представниками місцевої громади та іншими особами, здатними виступати джерелом соціальної підтримки. Основною метою застосування цього підходу є подолання соціальної

ізольованості, активізація внутрішніх і зовнішніх ресурсів особистості та залучення потенціалу найближчого соціального оточення для успішного вирішення складних життєвих обставин (Huynh et al., 2019).

Водночас вагоме місце у житті сучасної молоді посідають соціальні мережі, які істотно трансформують процеси комунікації, відкриваючи нові можливості для взаємодії, отримання інформації, самопрезентації та розвитку соціальних зв'язків, хоча поряд із цим створюють і низку нових викликів. Використання їхнього потенціалу у практиці соціально-психологічної допомоги сприяє мобілізації особистісних і соціальних ресурсів випускників, підвищує результативність соціальної інтеграції, розширює можливості соціального супроводу та підтверджує актуальність наукового дослідження зазначеної проблеми.

Аналіз сучасних наукових досліджень і публікацій свідчить, що питання підготовки випускників інтернатних закладів до самостійного життя перебувають у центрі уваги багатьох українських дослідників. Зокрема, у працях Л. Канішевської, А. Капської, Н. Кулеши, Л. Пірог, Л. Тюпті та інших учених висвітлено проблеми соціальної адаптації вихованців інтернатних установ, охарактеризовано психологічні та емоційні труднощі їхньої міжособистісної взаємодії, а також визначено основні напрями професійної діяльності соціальних працівників як під час перебування дітей в інтернатному закладі, так і після його завершення.

Правові засади, соціальні гарантії та організаційні механізми захисту дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, знайшли відображення як у чинному законодавстві України, так і в дослідженнях Л. Акімової, О. Акімова, Я. Власюк, Ю. Горемикіної, О. Дідківської, Ю. Золотухи, О. Котикової, К. Майстренко, С. Мико, Н. Павлик, Л. Перевалової, Т. Яцух та інших науковців, які розглядають питання державної політики у сфері соціального захисту, механізми соціальної підтримки й державної допомоги, міжнародні стандарти забезпечення прав дітей, законодавче регулювання, а також особливості здійснення соціальної роботи й застосування технологій опіки в умовах воєнного часу.

Теоретичні засади соціально-психологічної допомоги у сфері соціальної роботи розкрито у дослідженнях О. Васильків (Васильків, 2018). Н. Королюк висвітлив зміст діяльності та практичні результати функціонування Центру соціально-психологічної допомоги (Королюк, 2008). Окремий напрям наукових досліджень присвячений вивченню впливу соціальних мереж на особистість. Так, Ю. Холмакова, Ю. Рибінська та М. Амірханова обґрунтовують неоднозначність такого впливу, підкреслюючи його залежність від індивідуально-психологічних особливостей користувачів (Холмакова, Рибінська, Амірханова, 2021). Ю. Асєєва аналізує проблему формування кіберкомунікативної залежності молоді (Асєєва, 2020). М. Богдан та О. Горецька (Богдан, Горецька, 2014), Ю. Данько (Данько, 2015), О. Чеканська (Чеканська, 2014) досліджують специфіку міжособистісної взаємодії у цифровому просторі соціальних мереж. Результати наукових розвідок Д. Гуцуляка засвідчують, що соціальні мережі можуть виступати ефективним ресурсом підтримки осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, забезпечуючи можливість підтримувати соціальні контакти, обмінюватися досвідом, отримувати інформаційну й моральну підтримку (Гуцуляк, 2024).

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні основних напрямів та розкритті сутності соціально-психологічної допомоги випускникам інтернатних закладів із використанням засобу «Мережа соціальних контактів». Необхідність дослідження зумовлена виявленою під час аналізу наукових джерел суперечністю між об'єктивною потребою випускників інтернатних закладів у сформованій системі соціально-психологічної підтримки, необхідній для їхньої успішної інтеграції до суспільства, та недостатнім рівнем розвитку й обмеженістю соціальних контактів після завершення перебування в закладі інституційного догляду.

Методика дослідження базується на використанні комплексу взаємопов'язаних теоретичних методів наукового пізнання. Для визначення сутності засобу «Мережа соціальних контак-

тів», з'ясування його потенціалу у забезпеченні процесів соціальної адаптації та інтеграції випускників інтернатних закладів застосовано методи аналізу, синтезу, узагальнення й систематизації наукових праць. Порівняльний аналіз дав змогу зіставити існуючі наукові підходи до організації соціально-психологічної допомоги зазначеній категорії молоді, тоді як структурно-функціональний метод було використано для обґрунтування змістового наповнення, основних етапів, функцій і механізмів реалізації засобу «Мережа соціальних контактів». Комплексне застосування зазначених методів забезпечило всебічне дослідження проблеми, її системне осмислення та стало підґрунтям для формулювання науково обґрунтованих висновків.

Виклад основного матеріалу. Інтернатна установа є спеціалізованим закладом, діяльність якого спрямована на забезпечення догляду, виховання та утримання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей з інвалідністю, вихідців із малозабезпечених і багатодітних сімей, а також дітей, які мають різні прояви девіантної поведінки. Тривале перебування дітей у системі інституційного догляду істотно впливає на формування їхньої особистості, оскільки умови повного державного забезпечення значною мірою обмежують можливості набуття досвіду самостійного прийняття рішень, здійснення відповідального вибору, планування власної діяльності та розв'язання повсякденних життєвих завдань. Унаслідок цього після завершення перебування в інтернатному закладі молоді люди часто виявляються недостатньо підготовленими до самостійного життя, відчуваючи труднощі у подоланні проблем дорослого віку та потребуючи сторонньої підтримки (Гордієнко, 2021).

Входження випускників у нове соціальне середовище супроводжується складним процесом соціалізації, адаптації та інтеграції, який нерідко ускладнюється психологічними, соціальними й побутовими проблемами. Ефективне подолання цих труднощів потребує консолідації зусиль фахівців із соціальної роботи, психологів, психотерапевтів та самих випускників. Потрапляючи в нові соціальні умови, молода людина змушена самостійно вибудовувати власну життєву траєкторію, адаптуватися до незнайомого соціального оточення та налагоджувати взаємодію із суспільством. Одним із перспективних шляхів підвищення ефективності цього процесу є впровадження в практику соціальної роботи інноваційної технології «Мережа соціальних контактів», спрямованої на розширення системи соціальної підтримки випускників інтернатних закладів.

У сучасному розумінні соціальна мережа являє собою цифрову платформу, яка забезпечує користувачам можливість створювати персональні профілі, підтримувати комунікацію, поширювати інформацію, обмінюватися різноманітним контентом, взаємодіяти з іншими користувачами та брати участь у діяльності тематичних спільнот (Нохріна, 2024). Поняття «соціальна мережа» було введено до наукового обігу ще у 1954 році британським соціологом Д. Барнсом, представником Манчестерської школи, який використовував його для пояснення особливостей соціальних зв'язків, що виходили за межі традиційних соціальних структур. У своїх дослідженнях учений акцентував увагу на взаємозв'язках, які не обмежувалися сімейними відносинами або належністю до певних соціальних категорій, таких як стать чи етнічне походження, що дало змогу по-новому осмислити механізми соціальної взаємодії (Шоляк, 2023). У сучасній українській науковій літературі соціальні мережі трактуються як цифрові комунікаційні платформи, що забезпечують користувачам можливість створення власного інформаційного простору, підтримання соціальних контактів, обміну повідомленнями, ідеями, інформаційними матеріалами та організації різноманітних заходів. Водночас науковці наголошують, що використання соціальних мереж істотно впливає на психоемоційний стан людини, характер міжособистісної взаємодії, особливості соціальних відносин і процеси соціалізації особистості (Холмакова, Рибінська, Амірханова, 2021).

Розглядаючи «Мережу соціальних контактів» як засіб соціально-психологічної допомоги, варто наголосити, що її застосування не обмежується пошуком осіб, здатних надати підтримку

випускнику інтернатного закладу. Основне призначення цього засобу полягає у виявленні, відновленні, активізації, розширенні та координації соціального оточення молодої людини з метою формування сталої системи природної підтримки, яка забезпечуватиме її успішне функціонування після виходу із закладу інституційного догляду. Саме недостатність або відсутність такої мережі взаємозв'язків нерідко стає однією з основних причин виникнення труднощів у процесі соціалізації, адаптації та інтеграції випускників у суспільне життя.

Початковим етапом реалізації цього засобу доцільно визначити складання картки мережі соціальних контактів випускника інтернатного закладу, яка виступає діагностико-корекційним інструментом, що дає можливість комплексно оцінити життєву ситуацію молодої людини, визначити потенціал її соціального оточення, виявити наявні ресурси підтримки та розробити індивідуальний план надання соціально-психологічної допомоги.

Мережа соціальних контактів як засіб соціально-психологічної підтримки випускників інтернатних закладів складається із взаємопов'язаних функціональних блоків, кожен із яких виконує самостійні завдання та водночас доповнює інші складові цілісної системи підтримки.

Перший блок представлений особистісною мережею підтримки, до якої належать наставник, безпечні родичі, значущі дорослі та друзі з просоціальною поведінкою. Основними формами роботи в межах цього блоку є індивідуальний соціальний супровід, наставництво, проведення мережевих конференцій, а також організація спільних дозвіллєвих заходів. Найбільш ефективними методами виступають індивідуальна бесіда, консультування, мотиваційне інтерв'ювання, позитивне підкріплення, моделювання життєвих ситуацій та метод особистого прикладу, використання яких сприяє формуванню довірливих взаємин, розвитку позитивної самооцінки, відповідального ставлення до власного життя й набуттю навичок самостійного прийняття рішень. *Другий блок* охоплює професійну мережу, учасниками якої є соціальний працівник, психолог, юрист і кар'єрний консультант. Організація роботи в її межах здійснюється шляхом застосування кейс-менеджменту, індивідуального консультування, міждисциплінарних зустрічей, психологічного супроводу, оцінювання потреб, соціальної діагностики, кризового консультування, коучингу, фасилітації та планування ведення випадку. Реалізація зазначених форм і методів спрямована на розвиток здатності випускника самостійно долати складні життєві обставини, приймати обґрунтовані рішення та ефективно використовувати наявні ресурси підтримки. *Третім складником* є інституційна мережа, до якої входять центри соціальних служб, служби зайнятості, територіальні громади, заклади освіти та охорони здоров'я. Їхня діяльність передбачає здійснення соціального супроводу, соціального посередництва, міжвідомчої взаємодії, соціального патронажу, адвокації інтересів випускника, координації соціальних послуг та маршрутизації його подальших дій, що забезпечує своєчасний доступ до соціальних, медичних, освітніх і правових послуг. *Четвертий блок* утворює громадська мережа, яка охоплює громадські організації, волонтерські об'єднання, молодіжні центри, спортивні клуби та творчі простори. Соціально-психологічна допомога реалізується через групові форми роботи, залучення випускників до діяльності клубів, участі у волонтерських програмах, громадських ініціативах, молодіжних проєктах і суспільних заходах. Ефективність цієї діяльності забезпечується використанням методів соціального залучення, проєктної діяльності, технології «рівний – рівному», тренінгів та групових дискусій, що сприяють розширенню соціального оточення, розвитку комунікативної компетентності та успішній інтеграції випускника до життя громади. *П'ятий блок* становить наставницька мережа, до складу якої входять наставники, успішні випускники інтернатних закладів, роботодавці та громадські лідери. У межах цієї мережі використовуються індивідуальні зустрічі, професійні проби, майстер-класи, зустрічі з успішними випускниками, коучинг, моделювання поведінки, рефлексивні практики та технології постановки життєвих цілей. Застосування зазначених форм і методів сприяє розвитку життєвої компетентності, професійному самовизначенню, формуванню позитивної життєвої

перспективи та підвищенню мотивації до самореалізації. *Шостий блок* представлений професійно-трудовою мережею, учасниками якої є роботодавці, трудові колективи, наставники на робочому місці та заклади професійної освіти. Соціально-психологічна допомога реалізується шляхом професійного консультування, організації стажування, виробничої практики, участі у ярмарках вакансій, супроводу процесу працевлаштування, проведення професійної діагностики, наставництва на робочому місці та індивідуального планування професійної кар'єри. Реалізація зазначених заходів забезпечує успішне входження випускників інтернатних закладів у професійне середовище, сприяє формуванню економічної самостійності, розвитку професійної компетентності та закріпленню практичних трудових навичок.

Однією з найбільш результативних форм організації соціально-психологічної допомоги випускникам інтернатних закладів доцільно вважати мережеву зустріч підтримки, яка забезпечує координацію зусиль усіх осіб, зацікавлених у їхній успішній соціалізації та інтеграції. До участі в такій зустрічі можуть залучатися сам випускник, соціальний працівник, який виконує функції модератора, психолог, наставник, представник територіальної громади, роботодавець, кар'єрний консультант, а також інші ресурсні особи, яких випускник визначає як значущих для себе. Проведення мережевої зустрічі передбачає використання фасилітаційних технологій, методів спільного аналізу проблемної ситуації, картування соціальних ресурсів, колективного пошуку оптимальних способів розв'язання життєвих труднощів, розподілу відповідальності між учасниками та планування подальших дій. Підсумком такої роботи стає розроблення індивідуального плану розвитку мережі соціальних контактів, у якому визначаються конкретні функції кожного учасника, послідовність реалізації запланованих заходів, строки їх виконання та прогнозовані результати. Саме мережева зустріч підтримки може розглядатися як ключова практична форма впровадження технології «Мережа соціальних контактів», оскільки вона інтегрує особистісну, професійну, інституційну, громадську, наставницьку та професійно-трудову мережі в єдину систему соціально-психологічної допомоги випускникам інтернатних закладів.

Використання засобу «Мережа соціальних контактів» забезпечує активізацію внутрішніх ресурсів особистості випускника через його включення у конструктивну взаємодію з найближчим соціальним оточенням, яке виконує функції підтримки, мотивації та трансляції позитивного соціального досвіду, а також сприяє виявленню сильних сторін особистості, наявних ресурсів, життєвих цілей, інтересів, здібностей і попереднього успішного досвіду подолання труднощів (Панок, 2022). Аналіз структури мережі соціальних контактів дає змогу визначити осіб, які можуть позитивно впливати на розвиток самостійності, відповідального ставлення до власного життя та впевненості випускника у власних можливостях. Реалізація індивідуальних консультацій, наставницького супроводу, мережевих зустрічей, діяльності груп взаємопідтримки, а також залучення молоді до роботи громадських організацій, волонтерських, освітніх, професійних і культурних проєктів створює умови для набуття нового позитивного соціального досвіду, розширення системи соціальних взаємин та підвищення рівня соціальної активності.

Одним із важливих напрямів використання зазначеного засобу є формування й розвиток навичок самопізнання, самоаналізу, саморегуляції, прийняття обґрунтованих рішень, ефективної комунікації (Кравченко, 2023), відповідального вибору та конструктивного розв'язання життєвих проблем. Систематична підтримка з боку значущих осіб, позитивне підкріплення досягнутих результатів, спільне визначення реалістичних життєвих цілей і поступове ускладнення поставлених завдань сприяють розвитку внутрішньої мотивації до особистісного зростання, підвищенню рівня самооцінки, зміцненню життєстійкості та формуванню готовності самостійно долати складні життєві обставини. Важливим напрямом соціально-психологічної допомоги випускникам інтернатних закладів є створення умов для формування позитивного ставлення до власної особистості та навколишнього соціального середовища шляхом побудови підтримувального соціального простору, який сприяє розвитку адекватної самооцінки,

почуття власної гідності, довіри до інших людей і усвідомлення власної соціальної цінності. Організація взаємодії зі значущими представниками найближчого соціального оточення базується на принципах поваги, прийняття, партнерської взаємодії та позитивного підкріплення особистісних досягнень випускника. Такий підхід забезпечує розвиток умінь самопізнання, самоприйняття, емоційної саморегуляції, конструктивної комунікації, емпатії, взаємоповаги й толерантності, а також сприяє усвідомленню власних сильних сторін, особистісних досягнень і перспектив подальшого розвитку. Позитивний вплив сформованої мережі соціальних контактів створює передумови для подолання соціальної ізольованості, зміцнення довіри до людей, формування оптимістичного бачення власного майбутнього та відповідального ставлення до себе, інших членів суспільства й соціального середовища загалом.

Висновок. Таким чином, результати проведеного дослідження дають підстави стверджувати, що мережа соціальних контактів є ефективним засобом надання соціально-психологічної допомоги випускникам інтернатних закладів, забезпечуючи успішніше проходження процесів соціальної адаптації та інтеграції у суспільне життя. Використання визначеного засобу спрямоване на відновлення, розвиток і зміцнення конструктивних соціальних зв'язків молодої людини, розширення кола її соціального оточення, активізацію ресурсного потенціалу найближчого середовища, підвищення рівня соціальної підтримки та формування компетентностей, необхідних для самостійного життя. Досягнення позитивних результатів забезпечується завдяки комплексній взаємодії всіх складових мережі соціальних контактів, зокрема родинної, родинно значущої, дружньої, професійної, громадської мереж і мережі фахівців, кожна з яких виконує визначені функції відповідно до потреб та життєвих запитів випускника. Водночас ефективність соціально-психологічної допомоги безпосередньо залежить від обґрунтованого добору форм і методів роботи, які мають відповідати специфіці окремої мережі соціальних контактів, індивідуальним особливостям молодої людини, характеру її життєвої ситуації та наявним внутрішнім і зовнішнім ресурсам.

Перспективними напрямами подальших наукових досліджень є поглиблення теоретичних засад використання мережі соціальних контактів у соціальній і соціально-психологічній роботі з випускниками інтернатних закладів, розроблення та експериментальна перевірка моделей її практичного застосування, створення сучасного методичного забезпечення для діяльності фахівців соціальної сфери, визначення критеріїв, показників та інструментарію оцінювання ефективності цієї технології, а також дослідження особливостей формування, розвитку й підтримки соціальних мереж випускників в умовах деінституціалізації системи догляду за дітьми, розвитку територіальних громад і післявоєнної відбудови України.

Література

1. Гордієнко Н. Готовність випускників освітніх закладів інтернатного типу до соціальної соціалізації: емпіричний аналіз. *Грані.* 2021. Т. 24, № 3. С. 5–15. DOI: https://doi.org/10.15421/172120

2. Кравченко О. Соціально-психологічний супровід психічного здоров'я учасників освітнього процесу в кризових ситуаціях (практичний досвід). *Соціальна робота та освіта*. 2023. № 10(1). С. 35–46. DOI: https://doi.org/10.25128/2520-6230.23.1.4

3. Матюшко Л. І. Соціальна адаптація випускників інтернатних закладів україни: механізми вирішення проблеми. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*. 2017. Вип. 3 (2). С. 181–185. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2017_3(2)__33

4. Нохріна І. С. Вплив соціальних мереж на соціальну успішність студентської молоді. *Соціальна робота та психологія: освіта і наука.* 2024. № 1. С. 46–53. DOI: https://doi.org/10.32782/3041-1351/2024-1-7

5. Панок В. Г. Діяльність психологічної служби та українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи в умовах війни: результати, проблеми,

пріоритети. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. № 4(2). С. 1–8. DOI: https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4205

6. Пірог Л. А. Особливості соціальної роботи з вихованцями та випускниками інтернатних закладів. *Вісник Дніпропетровського університету*. *Серія: Філософія. Соціологія. Політологія.* 2013. Т. 20, Вип. 23(1). С. 168–174. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdufsp_2013_21_23(1)__33

7. Холмакова Ю., Рибінська Ю., Амірханова М. Вплив соцмереж на емоційний стан студентів. *Вища освіта в Україні у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. 2021. № 88(1). С. 204–212. DOI: https://doi.org/10.38014/osvita.2021.88.18

8. Шоляк В. ТОП соціальних мереж. *Wizeclub Education,* 6 листопада 2023. URL: https://wizeclub.education/blog/top-sotsialnih-merezh/ (дата звернення: 10.07.2026).

9. Асєєва Ю. О. Кіберкомунікативна залежність від соціальної мережі Instagram як проблема сучасної молоді. *Габітус.* 2020. № 14. С. 152–157. DOI: https://doi.org/10.32843/2663-5208.2020.14.24

10. Богдан М. С., Горецька О. В. Психологічні особливості спілкування залежних від соціальних мереж. *Психологія і соціологія: проблеми практичного застосування: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 14–15 березня 2014 р.). Херсон : Видавничий дім «Гельветина», 2014. С. 25–29.

11. Васильків О. Понятійні виміри соціально-психологічної допомоги населенню. *Психологія і суспільство.* 2018. № 1-2. С. 163–70. DOI: https://doi.org/10.35774/pis2018.01.163

12. Гуцуляк Д. М. Роль інформаційно-медійних технологій як інструменту гібридної війни. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* 2024. Т. 35(74). № 3. Ч. 2. С. 52–58. DOI: https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.3.2/09

13. Данько Ю. А. Соціальні мережі як засіб політичної комунікації. *European political and law discourse.* 2015. Vol. 2, Issue 2. P. 204–209. URL: https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2015/2015-2-2/32.pdf

14. Королюк Н. П. Зміст і результати соціальної роботи центрів соціально-психологічної допомоги: досвід Волинської області. *Вісник Черкаського університету. Серія Педагогічні науки.* 2008. № 123. С. 83–87.

15. Чеканська О. А. Особливості соціально-перцептивного аспекту образу «Я» користувачів соціальних мереж. *Проблеми сучасної психології*. 2014. № 26. С. 621–630. DOI: https://doi.org/10.32626/2227-6246.2014-26.%25p

16. Huynh V., Limber S. P., Gray C. L., Thompson M. P., Wasonga A. I., Vann V., Itemba D., Eticha M., Madan I., Whetten K. Factors affecting the psychosocial well-being of orphan and separated children in five low- and middle-income countries: Which is more important, quality of care or care setting? *PLoS ONE.* 2019. № 14(6). P. 1–12. DOI: https://doi.org/10.1371/journal.pone.0218100

References

1. Gordiienko, N. (2021). Hotovnist vypusknykiv osvitnikh zakladiv internatnoho typu do sotsialnoi sotsializatsii: empirychnyi analiz [Readiness of boarding school leavers for social self-realization: empirical analysis]. *Hrani – Grani, 24*(3), 5–15. DOI: https://doi.org/10.15421/172120 [in Ukrainian].

2. Kravchenko, O. (2023). Sotsialno-psykholohichnyi suprovid psykhichnoho zdorovia uchasnykiv osvitnoho protsesu v kryzovykh sytuatsiiakh (praktychnyi dosvid) [Socio-psychological support of mental health of the educational process participants in crisis situations (practical experience). *Sotsialna robota ta osvita – Social Work and Education, 10*(1), 35–46. DOI: https://doi.org/10.25128/2520-6230.23.1.4 [in Ukrainian].

3. Matiushko, L. I. (2017). Sotsialna adaptatsiia vypusknykiv internatnykh zakladiv ukrainy: mekhanizmy vyrishennia problemy [Social adaptation of graduates of residential institutions in

Ukraine: mechanisms for solving the problem]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu – Scientific Bulletin of Kherson State University, 3*(2), 181–185. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2017_3(2)__33 [in Ukrainian].

4. Nokhrina, I. S. (2024). Vplyv sotsialnykh merezh na sotsialnu uspishnist studentskoi molodi [The impact of social networks on the social success of students]. *Sotsialna robota ta psykholohiia: osvita i nauka – Social Work and Psychology: Education and Science, (1),* 46–53. DOI: https://doi.org/10.32782/3041-1351/2024-1-7 [in Ukrainian].

5. Panok, V. H. (2022). Diialnist psykholohichnoi sluzhby ta ukrainskoho naukovo-metodychnoho tsentru praktychnoi psykholohii i sotsialnoi roboty v umovakh viiny: rezultaty, problemy, priorytety [Activities of the psychological service and the Ukrainian scientific and methodological centre of applied psychology and social work in the conditions of war: results, challenges, and priorities]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy – Bulletin of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, 4*(2), 1–8. DOI: https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4205 [in Ukrainian].

6. Pirog, L. A. (2013). Osoblyvosti sotsialnoi roboty z vykhovantsiamy ta vypusknykamy internatnykh zakladiv [Features of the social work with pupils and graduates of boarding schools]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Seriia: Filosofiia. Sotsiolohiia. Politolohiia – Bulletin of Dnipropetrovsk University. Series: Philosophy. Sociology. Political science, 20, 23*(1), 168–174. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdufsp_2013_21_23(1)__33 [in Ukrainian].

7. Kholmakova, Yu., Rybinska, Yu., & Amirkhanova, M. (2021). Vplyv sotsmerezh na emotsiinyi stan studentiv [The influence of social networks on the emotional state of students]. *Vyshcha osvita v Ukraini u konteksti intehratsii do yevropeiskoho osvitnoho prostoru – Higher education of Ukraine in the context of integration to European education space, 88*(1), 204–212. DOI: https://doi.org/10.38014/osvita.2021.88.18 [in Ukrainian].

8. Sholiak, V. (2023). TOP sotsialnykh merezh [Top Social Media Platforms]. *Wizeclub Education,* November, 6. Retrieved from https://wizeclub.education/blog/top-sotsialnih-merezh/ [in Ukrainian].

9. Asieieva, Yu. O. (2020). Kiberkomunikatyvna zalezhnosti vid sotsialnoi merezhi Instagram yak problema suchasnoi molodi [Cybercommunicative dependence on social networking instagram as a problem of modern youth]. Habitus*, (14),* 152–157. DOI: https://doi.org/10.32843/2663-5208.2020.14.24 [in Ukrainian].

10. Bohdan, M. S., & Horetska, O. V. (2014). Psykholohichni osoblyvosti spilkuvannia zalezhnykh vid sotsialnykh merezh [Psychological features of communication of people dependent on social networks]. Psykholohiia i sotsiolohiia: problemy praktychnoho zastosuvannia – *Psychology and Sociology: Problems of Practical Application.* (pp. 25–29). Kherson: Vydavnychyi dim «Helvetyna» [in Ukrainian].

11. Vasylkiv, O. (2018). Poniatiini vymiry sotsialno-psykholohichnoi dopomohy naselenniu [Conceptual dimensions of social-psychological assistance to the population]. Psykholohiia i suspilstvo – Psychology & society*, (1–2),* 163–170. DOI: https://doi.org/10.35774/pis2018.01.163 [in Ukrainian].

12. Hutsuliak, D. M. (2024). Rol informatsiino-mediinykh tekhnolohii yak instrumentu hibrydnoi viiny [The role of information and media technologies as a tool of hybrid warfare]. Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriia: Filolohiia. Zhurnalistyka – Scientific Notes of Taurida National V. I. Vernadsky University. Series: Philology. Journalism*, 35*(74), 3(2), 52–58. DOI: https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.3.2/09 [in Ukrainian].

13. Danko, Yu. A. (2015). Sotsialni merezhi yak zasib politychnoi komunikatsii [Social networks as a means of political communication]. European Political and Law Discourse*, 2*(2), 204–209. Retrieved from https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2015/2015-2-2/32.pdf [in Ukrainian].

14. Koroliuk, N. P. (2008). Zmist i rezultaty sotsialnoi roboty tsentriv sotsialno-psykholohichnoi dopomohy: dosvid Volynskoi oblasti [Content and results of social work of centers of social and psychological assistance: Experience of Volyn region]. Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriia: Pedahohichni nauky – Bulletin of Cherkasy University. Pedagogical Sciences series*, (123),* 83–87 [in Ukrainian].

15. Chekanska, O. A. (2014). Osoblyvosti sotsialno-pertseptyvnoho aspektu obrazu «Ya» korystuvachiv sotsialnykh merezh [Characteristics of social and perceptual aspects of the self-image in social network users]. Problemy suchasnoi psykholohii – Problems of modern psychology*, (26),* 621–630. DOI: https://doi.org/10.32626/2227-6246.2014-26.%25p [in Ukrainian].

16. Huynh, V., Limber, S. P., Gray, C. L., Thompson, M. P., Wasonga, A. I., Vann, V., Itemba, D., Eticha, M., Madan, I., & Whetten, K. (2019). Factors affecting the psychosocial well-being of orphan and separated children in five low- and middle-income countries: Which is more important, quality of care or care setting? *PLoS ONE, 14*(6), 1–12. DOI: https://doi.org/10.1371/journal.pone.0218100

Краснова Н. П. «Мережа соціальних контактів» як засіб соціально-психологічної допомоги випускникам інтернатного закладу

У статті характеризується сутність соціально-психологічної допомоги випускникам інтернатних закладів засобом «Мережі соціальних контактів», що використовується для підтримки зв'язків, обміну ідеями й організації подій, які мають значний вплив на психоемоційний стан, соціальні взаємини людини, головна ідея якого полягає у виявленні, активізації, розширенні та координації соціального оточення випускника інтернатного закладу, щоб створити для нього стійку систему природної підтримки. Визначено складові даного засобу що вміщують наступні мережі соціальних контактів: особистісну, професійну, інституційну, громадську, наставницьку, професійно-трудову підтримку. Розкрито напрями, форми та методи соціально-психологічної допомоги: мережеві зустрічі підтримки випускника; активізація внутрішнього потенціалу; формування позитивного ставлення до себе та оточуючого середовища, що стимулюють розвиток самостійності, відповідальності та впевненості молодої людини у власних можливостях, формуванню внутрішньої мотивації до саморозвитку, підвищенню самооцінки, розвитку життєстійкості та готовності самостійно долати складні життєві обставини, розвитку позитивної самооцінки, почуття власної гідності, усвідомлення власної соціальної значущості, розвиває навички самопізнання, самоприйняття, емоційної саморегуляції, конструктивної комунікації, емпатії, взаємоповаги та толерантності.

Ключові слова: соціально-психологічна допомога, мережа соціальних контактів, випускники інтернатного закладу, напрями, форми та методи соціально-психологічної допомоги.

Krasnova N. «Network of social contacts» as a means of socio-psychological assistance to graduates of boarding schools

The article characterizes the essence of socio-psychological assistance to graduates of boarding schools by means of the "Network of social contacts", which is used to maintain connections, exchange ideas and organize events that have a significant impact on the psycho-emotional state, social relationships of a person, the main idea of which is to identify, activate, expand and coordinate the social environment of a graduate of a boarding school in order to create a stable system of natural support for him. The components of this tool are determined, which include the following networks of social contacts: personal, professional, institutional, public, mentoring, professional and labor support. The directions, forms and methods of socio-psychological assistance are revealed: network meetings of graduate support; activation of internal potential; formation of a positive attitude towards oneself and the environment, which stimulate the development of independence, responsibility and confidence of a young person in their own abilities, the formation of internal motivation for self-development, increasing self-esteem, developing resilience and readiness to independently overcome difficult life circumstances, developing positive self-esteem, a sense of self-worth, awareness of one's own social significance, developing skills of self-knowledge, self-acceptance, emotional self-regulation, constructive communication, empathy, mutual respect and tolerance.

Key words: socio-psychological assistance, network of social contacts, graduates of a boarding school, directions, forms and methods of socio-psychological assistance.

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 10.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.07.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.09.2026